

Mültecilere İlişkin Araştırmaların Sınırlandırılması Bilim Özgürlüğüne Aykırıdır!

İçişleri Bakanlığı'nın 6 Nisan 2015 tarihinde Yüksek Öğretim Kurulu'na yolladığı ve konusu “Geçici ve Uluslararası Koruma Talebinde Bulunanlarla İlgili Saha Çalışmaları” olarak gösterilen yazısı 10 Nisan 2015’de YÖK tarafından Üniversite Rektörlüklerine aktarılmıştır. Bu yazıda, özetle, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” ile “Geçici Koruma Yönetmeliği” çerçevesinde iltica talebinde bulunmuş olan kişiler için geçerli “gizlilik ilkesi” uyarınca kişisel verilerin veya diğer bilgilerin menşe ülke yetkilileri ve üçüncü kişilerle paylaşılmasının mevzuata aykırı olduğu bildirilmektedir. Dolayısıyla, üniversiteler tarafından Suriyeli yabancılara yönelik olarak yürütülen saha çalışmalarının ilgili hükümleri ihlal ettiği tespit edilmekte ve bu araştırmaların ancak ilgili bakanlıkların onayı ile yürütülebileceği akademisyenlere duyurulmaktadır.

Oysa ilgili Yasa ve Yönetmelik incelendiğinde bu gizli tutma yükümlülüğünün aslen veri toplayan devlet yetkilileri için söz konusu olduğu görülmektedir. Nitekim veri korumasının doğal mantığı gereği, kamusal bir güç nedeniyle veya ilgilinin rızası ile veri toplayan kişinin bu verileri gizli tutma ve rızaya aykırı olarak üçüncü kişiler ile paylaşmama yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülük ama hiçbir şekilde devlet makamları dışında kimse veri toplayamaz şeklinde anlaşılabilir. Aksine, saha çalışmalarında ilgili mültecilerin onayı ile toplanan bütün kişisel veriler yine ilgili kişinin onayı kapsamında her türlü bilimsel çalışmada kullanılabilir. TBMM’de yasalaşmayı bekleyen Veri Koruması Kanunu Tasarısı m. 24’ün de gösterdiği gibi “*Kişisel verilerin anonim hale getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi*” hukuka aykırı değildir. Bu hüküm doğrudan Avrupa Birliği’nin 95/46 sayılı Veri Koruması Yönergesinden aktarılmıştır. Diğer yandan, üniversitelerin etik kurulları zaten bu tür araştırmalara başlanmadan önce gerekli denetimleri icra etmekte ve saha çalışmalarında alınacak onam formunun ayrıntılarını gözden geçirmektedir.

Kuşkusuz bireyin kişisel verilerinin korunması düşüncesi her türlü bilimsel araştırma için geçerli olan bir ilkedir. Ancak bunu ihlal etmeden gerçekleştirilen araştırmaların ilgili bakanlıkların iznine tabi tutulması Anayasal güvence altındaki araştırma ve bilim özgürlüğüne aykırılık teşkil eder. İçişleri Bakanlığı’nın YÖK’e ilettiği bu talebin Anayasayı ihlal ettiği sabittir. Durumun en kısa sürede düzeltilmesi gereğini kamuoyuna duyururuz.

Bilim Akademisi